

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

D. Bret De Romeste, Divionensis Universitatis Decani, Epistola Ad
Auctorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

D. BRET DE ROMESTE,

Divionensis Universitatis Decani,

EPISTOLA AD AUCTOREM.

Mirificè delectatus sum, ILLUSTRISSE DOCTOR, lectione *Prospectus Expositionis Juris Canonici, per Regulas Naturali ordine digestas, ex illius Corpore, aut aliunde desumptas*; quem Prospectum amicitiae cultu, nuperrimè ad me misisti. Tametsi ab Urbe PARISIORUM discessem à decennio, attamen mei non oblitus es, nec vexationum, quas in hac Civitate Metropoli, Dei auxilio, & Supremi Regis Nostri justitiae amore, superavi, cum mihi plurima Operum Tuorum fragmenta legenda, sed miranda sanè, identidem credideris.

Nunc ego, annos septuaginta & ultra natus, morae impatiens, ut omnium desiderijs respondeas enixè quaeso. Apprimè Operibus Tuis, & virtutum famam pernotus es in Republica Litteraria. Quod suscepisti propositum, de Editione Tui Operis postremi, idiomate Latino elaborati Te maximi nominis Virum annuntiat iterum. Quod Opus Litterati pluries solummodò cogitatione & animo finxerunt, aggressus es, nec tantum inchoasti, sed desperatum propemodum Opus, strenuè susceptum, feliciter absolvisti, pro Reipublicae Christianae bono in genere, & pro Juris Regii & Gallici dilucidatione & confirmatione in specie.

Idcirco Juris Canonici defectus in ordine, reparasti; ejusdem Juris omissiones & lacunas replevisti; inutilia rescisti, supposititios Canones notasti, totius Operis Partes & Divisiones ingeniosè, sed prudenter & diu meditatus es; Regni Senatum Oracula, maximam cum vigilantia haecenus in Archivis involuta, in lucem protulisti; veritatem & juris & facti, non in rivulis, sed in fontibus puris haurire fategisti; Regum, eorumque intimi Concilii Leges & Edicta exposuisti. Labores Tui Canonum & Legum alumnis pretiosi erunt perpetuo; Advocatis utiles valde, peritissimis etiam Judicibus apti; Antecessores ipsi Operum Tuorum Epitomen edocendo, Juris Universi studium bienio concludendi artem à Te desumptam fateri gloriabuntur; quia verum est testimonium quod de temetipso scripsisti, in haec verba, *Ex Collectione hujus Operis, plus mense discetur, quam anno, in legendo Corpore Juris, prout nunc est, disceretur.*

Sacrae Theologiae Doctori & Canonistae simul immensum Opus Tuum consentaneum erit, eo quod Canones constituent securam Theologiae praxim, eorumque conclusiones ex Theologicis principiis elicite dignoscantur.

Exultans legi in pluribus Tractatum tuorum locis, & in Prospectu Expositionis tuae, Juris Civilis Decisiones & sensus te explorasse, & inter utrumque Jus differentias per radices & causas recensere non dubitasse; sibi enim Canones Ecclesiae, & Imperii Leges invicem auxiliantur, ut sub earum Sanctitate & Potentia quiescat Orbis Christianus.

Quamobrem CHRISTI Religio primam mundi originem Antiquitate sua aequat; nam quod *praedicaverunt Apostoli, hoc annuntiaverunt Prophetae, nec serò est impletum quod semper est creditum*, ut notat S. LEO *Sermone 3. de Nativitate*, post Apostolum ad EPHESIOS Cap. II. *Superaedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* Ideò qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, jam Juris Naturalis praecpta non tantum, sed etiam conscientiae bonae interioris, & charitatis semina & scintillas splendescere fecit in tenebris Gentilitatis, per Leges Civiles à Paganis traditas. Inter plura sit satis duo tibi exempla proponere, v. g. in Lege Secundae Codicis JUSTINIANI de *Fideicom.* ubi ab ANTONIO Imperatore prohibetur traditi Fideicommissi repetitio, & vindicatio, statuiturque frustra moveri quaestionem ab heredibus de re solo conscientiae motu tradita.

ULPIANUS ipse Christianos plures benignitate & charitate antecellit, dum definit in *Lege, Furem nocturnum 9.* Ad L. CORNELIAM de *Sicariis*, impunitam fore nocturni furis occisionem, eo scilicet casu, eaque conditione, *si qui occidit, sine periculo suo, furi nocturno parcere non potuerit.*

Canonicae autem Sanctiones ad perfectiorem viam progrediuntur; nam bonae conscientiae & rectae ac Christianae charitatis & mansuetudinis regulas & praecpta tradunt, cordis humani interiora componunt, & purificant, non tantum ad veniam usque furi nocturno condonandam, sed & ad inimicorum dilectionem; quia sub inimicorum telis & calumniis, videt Christianus Dei justitiam, delictorum nostrorum miseratione & gratia vindicem, in terris.

Concordant iterum Leges Civiles & Ecclesiasticae in multis: Tuentur simul Reipublicae tranquillitatem, privatorum Societates & concordiam, bonam fidem in contractibus & commerciis, Civium securitatem, & in ultimis voluntatibus justam libertatem. Sed Jus Civile à Canonico perficitur; nam cogitationes hominum, actiones, & intima cordis consilia ad finem Divinae simplicitatis & aeternae beatitudinis dirigit,

Leges Civiles statuunt rem judicatam pro veritate haberi; sed Canonica adeò veritatem in factis, & conscientiam puram & interiorem venerantur, ut non rarò gravissimum sit peccatum obedire rei judicatae, sicut statuit & decidit INNOCENTIUS III. Maximus Pontifex, in *Cap. Litteras. EXTRA. De Restitut. Spoliat.* Quod patet ex diversis aliis Canonibus, tam apud GREGORIUM, quam apud GRATIANUM editis; quia Ecclesia de internis & occultis etiam judicat, & melius est obedire Deo, quam hominibus.

JURIS CANONICI fundamenta & bases sunt veritas, charitas, & humilitas, Divinae virtutes, quae splendescere videntur in multis Decretalibus & Responsis Summorum Pontificum, Ecclesiae Patrum, Statutis Conciliorum, in quibus decidendi rationes singulari pietate & benignitate omnibus deteguntur: Sunt enim in Statu Civili & in Ecclesia Pastores optimi, non semetipsos regentes solum, sed CHRISTI gregem pascentes, aegrotum sanantes, infirmum consolantes, contractum alligantes, quod perierat quaerentes, non cum autoritate & potentia imperantes.

Plures tamen unitatem fidei non servarunt, charitatis, fraternitatis & pacis vincula dissolverunt ex superbia, & ut ait Apostolus TIMOTH. I. *A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, volentes esse Legis Doctores; non intelligentes, neque quae loquuntur, neque de quibus affirmant.* Unicum inter multa superbiae exemplum de MARTINO LUTHERO referam, cujus furor & mentis impetus eò processit, ut *Juris Canonici Corpus* igne absumi jussit: frustra tamen; nam etiam Academiae quae ab unione fidei recesserunt *Jus Canonicum* legere & docere non desistunt, ressecantes tantummodò ea quae Neotericorum cupiditatibus inservire non possunt.

Quid desiderabilius in praesenti Orbis Christiani statu, quam Opus Tuum, in quo collegisti rerum originem, naturam, antiquitatem, species, causas, effectus, & ordinem; supposititia à veris, incerta à certis secernendo? Juris intima & profunda perscrutatus es; quod digito leviter tangunt alii, plenis manibus in Operibus Tuis colligasti: Veritatem in cordis mei sinceritate loquor; minus dico quam sentio. Noli ex humilitate Tua, aliquid mali, aliquid fraudis, adulatorium aliquid de ingenio meo injuriosè suspicari; id est, jam senescentem me, in aetatis, cordis, & status mei dedecus, tanti criminis reum facitare. Bona Tua reticerem funditus, si Christianae humilitatis fama quae in Te est, non me moneret.

Amicorum Tuorum, Concivium, imò & Consanguineorum Tuorum, *Parisiis & Divione* amicitiam colui, praesertim D. D. GIBERTI, Doctrina & optimis moribus Viri praestantissimi, Eloquentiae Antecessoris, tunc temporis Parisiensis Universitatis Meritissimi Rectoris. Nemo nescit cordis Tui peculiare virtutes esse charitatem, Christianam humilitatem, pacificam vitae consuetudinem cum hilaritate & patientia. Haec bona in Scriptis Tuis, Te fortasse nec sciente, nec volente sciri, relucent; neque enim in Operibus Tuis, neque in Prospectu Expositionis Tuae, vel minimum quidem humanae Doctrinae tumoris vestigium inveni; *non ambulas in magnis, neque in mirabilibus suspectis*; cor optimum & spiritum rectum creavit in Te Deus, formaliter dico, non materialiter; charitas enim, humilitas, patientia, benignitas, scientia, omnia sunt dona Dei, ut notat *Cardinalis BELLARMINUS in Psal. L. v. 11.* & ideò sudores & vitam Tuam, Ecclesiae Decretorum, Legumque Civilium Sanctitatem perlustrans, Dei gloriae dedicas & consecras, pro Fidelium institutione & aedificatione, & pro aberrantium conversione.

Tandem ne à fine & ab officio Epistolae recedam, humilis Viri testimonium libenter admitte. Faxit Deus ut diù iterumque meditationibus & studiis Tuis Respublica Christiana ditetur. Ea sunt Vota,

DOCTOR PERILLUSTRIS,

DIVIONE, die decima sexta Octobris
anno MDCCXXXIV.

Humillimi & obsequentissimi Tui
BRET DE ROMESTE,
Divionensis Universitatis Decani.

E P I S T O L A

AMPLISSIMI VIRI

J. B. ANT. TINSEAU,

S.S. Theol. Doctoris, Canonici Metropolitanus, Promotoris Bisuntinae Diocesis,
Academiae Vice-Cancellarii scripta ad AMICUM.

DE magno Opere DOM. GIBERT quid sentires scire avebam plurimum: Tu me contra sententiam dicere jubes. Egone ut Censorem agam? idque apud Te, quo certius nemo sanctiusve pronuntiare poterat. Sed Tu quid imponas, vide: mihi enim, vel cum pudoris dispendio, parere certum est. De Authoris consilio paulò confidentius dicam; quoniam & Te meminisse ab ini-

tio